

Ciència i consciència (I)

Jordi Castellet i Sala

teòleg i escriptor 649284074

«L'home ve del mico» representa una frase d'aquelles que ha calat tant en la mentalitat actual que costa afirmar que, en realitat, és falsa. En canvi, seria molt més exacte afirmar que l'home i el mico, com el goril·la o el ximpanzé tenen ancestres comuns, com si es tractessin de branques d'un arbre aparentment allunyades però que, en realitat, comparteixen el mateix tronc. De fet, la teoria de l'evolució ens parla que tots provenim de les amebes, aquests petits éssers invisibles unicel·lulars que es troben a les basses i xaragalls, que hem de contemplar com els nostres avantpassats, els nostres rebesavis, per dir-ho així.

Charles Darwin (+1882) va esbossar una teoria segons la qual es dona una raó misteriosa i amagada, que provoca un canvi, una evolució en tots els éssers vius per tal que avancin per adaptar-se al medi i, enmig d'aquesta adaptació, sorgeixi l'ésser humà amb una consciència de si mateix tan única i sorprenent, que no es pot assimilar a cap altre ésser viu conegut. I aquest, finalment, constitueix el gran misteri de l'univers: la consciència humana.

Una altra de les afirmacions populars, però falses, seria aquella que apareix de tant en tant en les notícies i que diu que «s'ha trobat un planeta molt llunyà, on hi podria haver vida». De fet, quan s'afirma la possibilitat de vida, s'està dient que podria ser un lloc on, en un futur molt llunyà, l'home s'hi podria desplaçar per a instal·lar-hi una colònia, precisament perquè el planeta en el que vivim s'hauria esgotat. Dir que hi ha un altre planeta amb possibilitats de vida, a 20 anys llum de la Terra, significaria que, per arribar-hi amb la tecnologia actual millorada, caldrien potser 2.000 anys de viatge. Qui s'hi aventuraria? Qui pagaria la gran despesa que suposaria?

Com deia Mafalda en la seva tira còmica, després de veure les barbaritats que es cometien: «busquem vida en altres planetes i en canvi ens hauríem de sorprendre que hi hagi vida en aquest!»

Però avui sabem que no hi ha un Planeta B al qual emigrar i que la necessitat de cuidar el món en què vivim esdevé indefugible, inevitable, com ens recorden els adolescents dels «*Fridays for future*». La tasca ecològica es concentra en l'aquí i ara, més que no pas en pensar en un futur intergalàctic, però impossible.

La tercera afirmació falsa portada a col·lació seria aquella que vol contraposar una altra teoria, la del Big Bang amb el relat de la Creació. Per començar, s'ha de saber que qui va formular

aquesta teoria fou un clergue catòlic, el canonge de Malines-Brussel·les, George Lemaître (+1966). És ben cert que una bona colla de físics i de grans teòrics de la ciència provenen del món judeocristià: des del mateix Einstein, Oppenheimer, Feynman, passant per Darwin o fins i tot Engels, Marx, Lenin o Stalin, en un altre ordre de coses.

En aquest punt s'ha d'entendre que els relats de les ciències i els de les religions tracten potser sobre les mateixes qüestions, però amb objectius diferents. Les ciències presenten un relat basat en fets i proves materials per tal de construir una teoria. Les religions proposen relats per a bastir un sentit i respondre al perquè de les coses, intentant donar un sentit a l'existència, a la vida, al sofriment i, fins i tot, a la mort. Les ciències pretenen explicar el «què» i les religions, el «per què». Per tant, serà normal que es tracti de relats diferents, encara que no oposats. D'altra banda, seria erroni pretendre intercanviar els objectius, és a dir que les ciències volguessin explicar el sentit i les religions, el funcionament de les coses. De fet, Steven Hawking, qui ens va deixar el 2019, pretenia articular la seva «Teoria del tot – *Theory of Everything*», sense aconseguir-ho i, més aviat, assolint altes quotes de confusió entre els seus oients i lectors. La seva afirmació sobre que no necessitava Déu per a explicar l'univers va portar molta gent a creure que ja no feia falta el Déu de Crist per a entendre el sentit de la vida, però no era així.

En canvi, el relat de la fe continua donant motiu d'inspiració a milions de persones arreu del món; fins i tot ajuda molts científics honestos a continuar la seva tasca per a preparar una societat del coneixement, de la ciència i de la medicina per

al dia de demà. En efecte, estan responant a aquella crida que efectua el llibre del Gènesi en les seves primeres pàgines, quan el Déu creador, amb el Fill i l'Esperit Sant, es diu «fem l'home a imatge nostra, a semblança nostra» (Gn 1,26). Vol indicar que

l'ésser humà porta l'encàrrec de ser un altre déu a la terra, que continuï la creació inacabada en aquells sis dies fins que arribi el setè, a la fi dels temps. Tan poètic com veritable!

L'home continua amb aquell encàrrec de «posar l'home enmig del jardí de l'Edèn perquè el conreï i el guardi» (Gn 2,15). Aquesta consciència de si mateix serà la que apoderarà l'home per presentar-se davant de l'empresa de la recreació del cosmos enter.

